



JURIDISKA FAKULTETEN  
vid Lunds universitet

Susanna Taranger Bergljung

**Olaga Våldsskildring**  
Vem skyddas och vem är skyddsvärd?

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet  
15 högskolepoäng

Handledare: Anders Sjögren

Termin: HT 2021

<b>Abstract</b>	3
<b>Sammanfattning</b>	4
<b>Förord</b>	5
<b>Förkortningar och ordlista</b>	6
<b>1. Inledning</b>	7
1.1 Introduktion.....	7
1.2 Problematisering.....	7
1.3 Syfte.....	8
1.4 Frågeställning.....	8
1.5 Avgränsningar.....	8
<b>2. Material och metod.</b>	9
2.1 Metod.....	9
2.2 Material.....	10
2.3 Tidigare forskning.....	10
<b>3. Rättsordningens roll</b>	11
3.1 Rättsordningens uppgift att skydda.....	11
<b>4. Prejudikat</b>	12
4.1 HD's avgörande angående olaga våldsskildring.....	12
<b>5. Bakgrund kring Olaga våldsskildring</b>	13
5.1 Videovåldslagens utveckling.....	13
5.1.1 Inledande lagstiftningsarbete.....	13
5.1.2 Ändring av lagen.....	15
5.2 Olaga våldsskildring och dess utveckling.....	16
5.2.1 Förflyttning till brottsbalken.....	16
5.2.2 Diskussion om videovåld.....	16
5.2.3 Koppling till barnpornografi.....	18
5.2.4 Filmcensur för vuxna avskaffas.....	19
5.2.5 Modern spridning.....	20

<b>6. Spridning</b>	20
6.1 Spridning på clearnet.....	20
6.2 Spridning på darknet.....	21
6.3 Äldre spridning.....	22
<b>7. Skyddsintressen i annan lagstiftning</b>	23
7.1 Barnpornografibrott.....	23
7.2 Olaga integritetsintrång.....	24
7.3 Kränkande fotografering.....	25
<b>8. Analys</b>	25
8.1 Diskussion.....	25
8.1.1 Skyddsintresset.....	25
8.1.2 Angrepp- och handlingsobjekt.....	27
8.1.3 Placering i brottsbalken.....	27
8.1.4 Behov av modernisering.....	28
8.2 Praktiska konsekvenser.....	28
8.3 Slutsats.....	29
<b>Käll- och litteraturförteckning</b>	30
<b>Rättsfallsförteckning</b>	32

## Abstract

The purpose of this study was to analyze and evaluate the Swedish criminal law regulation regarding spreading illegal depictions of violence. A focus was specifically to research how material is spread, and who or what the interest of protection is and to compare this to the interest of other laws concerning criminal invasion on integrity, specifically child pornography crimes, illegal photography and unlawful invasion of privacy.

There isn't much research done on this specific crime, which makes it a relevant subject to evaluate. Legal framework of the regulations originates from the 80's and even then the research results on the specific interest of protection in regards to illegal depictions of violence were unclear. In addition to this the focus of the regulations was to protect from fictional depictions of violence and forceful sexual material.

The method for this study was a legal dogmatic method, and consisted of researching the specific law, cases, doctrine and legislative work.

In conclusion compared to other criminal laws that are similar, this law has a protectional interest that is vastly different. Furthermore, there is a possibility that individuals who have been subjected to violence and have gotten videos spread depicting it but can't take care of their legal interests because of external circumstances, receive no protection for their integrity in regards to the shared content.

The spread of material is clearly different from when the legislative framework for the law was done. The regulations came upon when the normal spread of videos was through video-tapes and today most media regarding the crime concerns spreading through the internet on both the Clearnet and darknet. Moreover, the material in relevant cases reported is almost exclusively depictions of real violence and sexual abuse which was not considered during the legislation process.

## Sammanfattning

Syftet med denna studie var att analysera och utvärdera den svenska straffrättsliga regleringen kring olaga våldsskildring. Fokus var specifikt att undersöka hur material sprids, och vem eller vad skyddsintresset är, för att sedan jämföra detta med syftet med andra lagar om brottslig integritetskränkning, specifikt barnpornografibrott, kränkande fotografering och olaga integritetsintrång.

Det finns inte mycket forskning om brottet, vilket gör det till ett relevant ämne att utvärdera. Regelverkets rättsliga ramar härstammar från 80-talet och redan då var forskningsresultaten om det specifika skyddsintresset för olaga våldsskildringar oklara. Utöver detta var tyngdpunkten i regelverket att skydda mot fiktiva skildringar av våld och material innehållande sexuellt tvång.

Metoden för denna studie var rättsdogmatisk metod, och bestod i att undersöka den specifika lagen, rättsfall, doktrin och lagstiftningsarbetet.

Sammanfattningsvis är det tydligt att andra strafflagar som liknar olaga våldsskildring har ett skyddsintresse som är väldigt annorlunda. Dessutom finns det en risk att individer som har blivit utsatta för våld och fått filmer som skildrar det delade, men som inte kan ta hand om sina rättsliga intressen på grund av yttre omständigheter, inte får något skydd för sin integritet när det gäller det spridda materialet.

Spridningen av materialet skiljer sig idag klart från tiden då det grundläggande lagstiftningsarbetet gjordes. Bestämmelserna uppkom när den normala spridningen av videor relevanta för brottet skedde via videoband och idag sker spridning främst via internet på både clearnet och darknet. Materialet i de relevanta fall som rapporterats är dessutom nästan uteslutande skildringar av verkligt våld och sexuella övergrepp, vilket inte beaktades under lagstiftningsprocessen.

## Förord

Först och främst vill jag rikta ett stort tack till min handledare Anders Sjögren, vars hjälp och information varit ovärderlig i utformningen av uppsatsen. Utan hans hjälp hade detta arbete troligtvis varit betydligt mycket spretigare. Intresset för detta ämne har funnits hos mig länge, men själv hade jag haft mycket svårt att välja en fokuspunkt.

Vidare vill jag tacka Agnès Janson som bidragit med relevanta tips, stöd och diskussioner under arbetets gång.

Jag vill även tacka mina vänner och föräldrar för deras support genom processen!

Susanna Taranger Bergljung

2022-01-02

## Förkortningar och ordlista

**AV-Direktivet:** Europaparlamentet och rådets direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster.

**BrB:** Brottsbalken.

**Clearnet:** Den del av internet som är tillgängligt via sökmotorer.

**Darknet:** Del av Deep Web specifikt tillägnad illegalt material.

**Deep Web:** Den del av internet som inte är tillgängligt via sökmotorer, exempelvis universitetsdatabaser och regeringsdokument, men även darknet och dolda forum.

**HD:** Högsta Domstolen

**RH:** Rättsfall från Hovrätterna

**Snuff:** Avrättningsvideo med underhållningssyfte.

# 1. Inledning

## 1.1 Introduktion

I dagens samhälle där digitaliseringen och internationaliseringen ständigt ökar ställs lagstiftare inför det nya och massiva arbetet att modernisera lagstiftningen, inte minst inom straffrättens område. I många fall släpar lagstiftningen efter samt håller en standard som är problematisk för den snabbt utvecklande tekniken.<sup>1</sup> Lagar som tidigare varit ytterst relevanta kan idag anses vara helt utdaterade.<sup>2</sup> Ett av dessa ständigt förändrade områden kan anses vara ämnet för denna uppsats, brottet olaga våldsskildring och vem straffbestämmelserna syftar till att skydda samt vilket medium som idag används för spridning av denna typ av material.

För rättssäkerhetens skull krävs det att omodern lagstiftning uppdateras för att upprätthålla en viss standard. Ur ett rättssäkerhetsperspektiv hade det varit ytterst problematiskt om det inom rättskipningens område hängde kvar gamla bestämmelser som inte längre har någon relevans för samhället<sup>3</sup>. Ska lagen snabbt kunna ändras för att tillgodose ett behov i samhället för att hindra missförhållanden från att uppstå, vilket är nödvändigt<sup>4</sup>, är det också relevant att utvärdera detta på straffrättens område.

Olaga våldsskildring definieras i 16 kap 10 c§ Brottsbalken, samt 5 kap 2§ Yttrandefrihetsgrundlagen. Brottet genomförs genom att någon i bild skildrar sexuellt våld eller tvång med syfte att bilderna sprids, eller i rörliga bilder närgånget skildrar grovt våld med syfte att bilderna sprids, eller som sprider sådan upptagning.<sup>5</sup> Vid första anblick kan det anses vara en mycket generaliserande definition.

## 1.2 Problematisering

Problemet med olaga våldsskildring är inte endast den vaga definitionen om vad lagen faktiskt innebär för gemene man. Läser man bara definitionen av att “någon i rörliga bilder närgånget skildrar grovt våld med syfte att bilderna sprids” framstår det som en möjlighet att streamingtjänster som Netflix kan bryta mot lagen genom att göra skräckfilmer tillgängliga för allmänheten, och vad anses vara sexuellt våld eller tvång när det filmatiserats? Det är dock

---

<sup>1</sup> Peter Wahlgren. *Lagstiftning: Rationalitet, problem, möjligheter*. 2 uppl. Stockholm: Jure, 2014, 75.

<sup>2</sup> Ibid., 75.

<sup>3</sup> Ibid., 38.

<sup>4</sup> Ibid., 38.

<sup>5</sup> BrB 16:10c.



inte syftet med uppsatsen att undersöka exakt var gränsen går för vad som anses vara illegalt material i förhållande till brottet, även om en kort introduktion av vad lagstiftaren troligtvis menar kommer att ges. Andra problem som uppstår med den lagstiftning som finns på området är att den inte hanterar de medel för spridning som används idag jämfört med då lagstiftningen skapades. Det saknas även från lagstiftaren en modern diskussion om vem som anses vara skyddsvärd, det vill säga vilka individer som relevanta skyddsobjekt och vad som är det skyddsvärda intresset i förhållande till lagstiftningen idag med tanke på den typ av våld som skildras på det material som förekommer då fall tas till domstol.

Då lagen kring olaga våldsskildring till viss del är omodern och generellt sätt inte så omdiskuterad uppstår även problem med att hitta relevant forskning och rättsfall. Som HD skriver i sin dom NJA 2021 s. 498 så har även den information och forskning som legat bakom införandet av den gamla lagstiftningen som brottet grundat sig på vilat på en oklar grund om vad som faktiskt stämmer kring beteendet för individer och följderna som sades kunna uppkomma av det material som lagen gjort illegalt<sup>6</sup>.

### **1.3 Syfte**

Syftet med undersökningen är att kartlägga utvecklingen som skett lagtekniskt samt delvis tekniskt och utvärdera delar av lagstiftningen för olaga våldsskildring. Särskilt fokus kommer läggas på vem som skall skyddas i en straffrättslig kontext för det specifika brottet och hur material sprids för att sedan diskutera, analysera och jämföra intresset som skyddas med vad eller vem som anses vara ett modernt skyddsvärt intresse i annan straffrättslig lagstiftning.

### **1.4 Frågeställning**

Frågeställningen som uppsatsen syftar svara på är hur lagstiftningen för olaga våldsskildring har utvecklats sedan den kom, om bestämmelserna i förhållande till annan lagstiftning på liknande område verkar ha ett utdaterat skyddsintresse och hur spridning av material går till.

### **1.5 Avgränsningar**

De speciella problem som främst kommer att hanteras i uppsatsen är hur modern spridning av den typ av filmer och bilder som olaga våldsskildring tar sikte på skiljer sig från den media

---

<sup>6</sup> NJA 2021 s. 498., 7.

och möjligheter till spridning som fanns tillgänglig då lagen infördes, då detta är relevant för huvudsyftet med uppsatsen som är att diskutera individer som ansågs vara skyddsvärda då lagstiftningen skapades, jämfört med vilken typ av intressen som anses relevanta i modernare lagstiftning kring integritetskränkande brott.

Fokus kommer även främst att ligga på den andra definitionen av brottet i lagparagrafen som handlar specifikt om extremvåld och inte sexuellt våld, även om det senare även till viss del kommer att diskuteras, speciellt i förhållande till jämförelse med barnpornografi.

Då det finns ett stort antal integritetskränkande brott kommer själva jämförelsen av skyddsvärda intressen att ske med den typ av brott som involverar filmer och bilder på utsatta individer. Exempel på denna typ av brott är bland annat barnpornografibrott (som också utgör yttrandefrihetsbrott) och rent allmänt har en viss koppling till olaga våldsskildring och länge har ansetts ha det<sup>7</sup>, samt kränkande fotografering, och olaga integritetsintrång.

Yttrandefrihet kommer inte att vara ett ämne som hanteras i vidare utsträckning, även om viss diskussion utifrån ett motstående intresse kan komma att diskuteras. Det är alltså den straffrättsliga aspekten som kommer att vara i fokus. Yttrandefriheten i förhållande till brottet är också en intressant aspekt men är inte av större relevans till själva problemet kring skyddsvärda individer straffrättsligt som syftet är att belysa.

## 2. Material och metod

### 2.1 Metod

För att undersöka hur rättsläget ser ut kommer rättsdogmatisk metod och analys att användas. Utgångspunkt tas konkret i de juridiska källorna, det vill säga lag, prejudikat, förarbeten och till viss del doktrin.<sup>8</sup> En annan central del av rättsdogmatisk metod är att fokusera på juridisk argumentation i förhållande till rättskällevärdet.<sup>9</sup>

Eftersom att en utvärdering av lagstiftningen skall göras är det främst relevant att titta på förhållandena kring olaga våldsskildring med fri argumentationsform av rättsdogmatisk

---

<sup>7</sup> Prop. 1997/98:43

<sup>8</sup> Maria Nääv, Mauro Zamboni. *Juridisk metodlära*. 2 uppl. Lund: studentlitteratur, 2018. 21.

<sup>9</sup> *Ibid.*, 27-28.

metod, vilket principiellt betyder att avtramp kan tas i skäligen rättviseargument istället för att strikt utgå från strikt iakttagande av rättskälleläran.<sup>10</sup>

Viktigt är dock för den rättsdogmatiska metoden är kravet på att den förankras i rättskällor, snarare än statistiska undersökningar och sociologiska metoder. Dessa kan användas för att se hur en lagregel fungerar praktiskt för individer i samhället, men inte för att utvärdera lagstiftningen på rättsdogmatiskt vis.<sup>11</sup>

När det kommer till rättsdogmatisk metod är även vissa delar av rättskälleläran överordnade andra, lagtext och prejudikat har högre auktoritet än lagförarbeten och doktrin. Förarbeten tillmäts även dessa en stor betydelse medan doktrinen betydelse som källa till viss del diskuteras. Generellt anses doktrinen ha bärkraft på grund av den inre tyngd som finns, och på grund av det logiska förhållningssätt som framförs i den juridiska analysen.<sup>12</sup>

Den rättsdogmatiska metoden kommer främst att användas i kartläggningen av de lege lata situationen, men i diskussionen kommer metoden även att användas för att titta på de lege ferenda och för jämförelsen mellan de olika lagstiftningarna vilket innebär en viss komparativ vinkel.

## 2.2 Material

Då rättsdogmatisk metod endast tillåter rättskällor som grundläggande för analysen<sup>13</sup> kommer det att vara dessa som används. En viss användning av andra källor kan förekomma i definitionsfall, men dessa kommer inte att användas som grund för kritik och utvärdering.

## 2.3 Tidigare forskning

Tidigare forskning som använts för utvärdering av lagstiftning är bland annat de metoder som används i doktrinen av Peter Wahlgren i *Lagstiftning* (2014) och *Kriminalisering* (2003) av Claes Lernestedt. Wahlgrens forskning fokuserar på probleminventering och att diskutera lagstiftningens utveckling och hur denna fortgår<sup>14</sup>. Lernestedt fokuserar istället på att kritiskt granska det kriminaliserade området med perspektiv på hur kritiken ser ut begränsat och

---

<sup>10</sup>Ibid., 28.

<sup>11</sup>Ibid., 29.

<sup>12</sup>Ibid., 33.

<sup>13</sup>Ibid., 29.

<sup>14</sup>Wahlgren, *Lagstiftning* (2014), 19.

normativt.<sup>15</sup> Även Jonathan Cloughs forskning om cyberbrott i *Principles of Cybercrime* används för att undersöka fildelning.

### 3. Rättsordningens roll

#### 3.1 Rättsordningens uppgift att skydda.

En av de viktigaste uppgifterna som rättsordningen har är att den skall tillförsäkra enskilda skydd, samt upprätthålla samhällets säkerhetsfunktioner. Lagen ges därför en betydande roll i samhället då det kommer till skydd av medborgare, naturresurser och andra intressen som är viktiga för en fungerande rättsstat.<sup>16</sup>

Om lagstiftningen har för roll att skydda individer blir det också naturligt att det finns ett specifikt skyddsintresse med de lagar som stiftas, en lag skall alltså till viss del ha ett syfte att se till att den upprätthåller en viss standard för det som den är skapad för att skydda. Naturligtvis har alla lagar inte samma syfte, vissa skyddar rätten för handel och andra hanterar miljöfrågor och så vidare.

För att ett system över huvud taget skall anses effektivt krävs ett visst tillgodoseende av grundläggande rättigheter som liv, egendom och kroppslig integritet, alltså en rättssäkerhetsaspekt.<sup>17</sup> Detta tar sig uttrycks i bland annat legalitetsprincipen, objektivitetsprincipen, rätt till domstolsprövning och habeas corpus, och offentlighetsprincipen. På straffrättens område finns även analogiförbud och föreskriftskrav samt oskyldighetspresumtionen.<sup>18</sup>

Rättssystemet skall alltså skydda individerna inom det, både inom rättslig process men även utanför i samhället.

---

<sup>15</sup> Claes Lernestedt. *Kriminalisering Problem och Principer*. 1 uppl. Stockholm: Iustus, 2003. 22.

<sup>16</sup> Wahlgren, *Lagstiftning*, 40

<sup>17</sup> Ibid.

<sup>18</sup> Ibid.

## 4. Prejudikat

### 4.1 HD's avgörande angående olaga våldsskildring

I juni 2021 kom det första ordentliga och definierande prejudikatet kring olaga våldsskildring. Det gäller den högerextrema hemsidan Nordfront och dess ansvarige utgivare, som frias efter att han delat en video från massakern i en moské i Christchurch, Nya Zeeland. HD kommer fram till att även om videon innehåller den typ av våld som ryms inom definitionen så är delningen att anse som nyhetsförmedling, det krävs inte att spridningen inte är vinklad för att det skall ta bort den ursäktande omständigheten.<sup>19</sup>

Högsta domstolen går till viss del i sin inledande del igenom bakgrunden till brottet och förklarar hur rättsläget ser ut. Generellt sätt går att säga att det fanns en oro för barn och ungas välmående och att våldsamma skildringar kunde leda till ökad brottslighet i samhället, och att de kunde inspirera till olika sätt att begå våld på. Det framförs även av HD att en faktor vid utformningen av lagstiftningen var att det var fiktiva skildringar av våld som var i fokus i förarbetena, och att det därför inte direkt fanns något intresse av att värna om integriteten för de som kunde tänkas medverka på videorna.<sup>20</sup>

Trots att lagstiftaren inte har gjort dessa överväganden träffas ändå videor som innehåller verkligt våld av lagbestämmelsen, och denna typ av våld måste enligt HD anses ha större påverkan på sin publik än en fiktiv gestaltning, speciellt när det gäller unga. Vidare bör bedömningen göras till viss del utifrån om det är fiktivt eller inte, men då själva brottsförutsättningarna inte skiljer sig åt och det tas sikte på själva skildringen av våldet snarare än våldet i sig finns det enligt HD inte stöd för att göra bedömningen på helt olikartade sätt.<sup>21</sup>

I punkt 24 i domen förklaras igen att med anledning av just skildringsaspekten att personers integritetsskäl inte kan få någon betydelse vid domstolbeslut, utan de som utsätts för själva våldets personliga omständigheter tas det inte hänsyn till. Dock kan bedömningen skilja sig åt beroende på om skildringen visar våldets verkningar såsom lidande eller sår.<sup>22</sup>

Två justitieråd har skiljaktig mening angående det friande avgörandet och framför som skäl för detta att det är fråga om en verklig film där människor avrättas skoningslöst och att det förmedlas skräck, lidande och fasa. För den som ser filmen är det hela mycket

---

<sup>19</sup> NJA 2021 s. 498., 13-14.

<sup>20</sup> Ibid., 7-8.

<sup>21</sup> Ibid., 9.

<sup>22</sup> Ibid.

drabbande. Visserligen var nyhetsvärdet stort, men det ansågs enligt de skiljaktiga inte vara ett intresse av lika motsvarighet som att skydda från filmens våldsskildringar.<sup>23</sup>

Det ges alltså ett visst utrymme av högsta domstolen att ta hänsyn till om filmerna innefattar riktigt våld eller inte, men detta är inte på grund av integritetsskäl utan för att dessa filmer är obehagligare att se på.

## 5. Bakgrund kring Olaga våldsskildring

### 5.1 Videovåldslagens utveckling

#### 5.1.1 Inledande lagstiftningsarbete

Förslag om att införa viss lagstiftning kring viss spridning av videovåld kom 1981<sup>24</sup>.

Utgångspunkten var att förbjuda barn från att ta del av denna typ av skildringar vilket kan utläsas i förslaget till lagtext som specifikt refererade till barn som den grupp som de våldsamma filmerna inte fick spridas till. Detta skulle reglera så kallat verklighetsnära våld som skildrades i bland annat media<sup>25</sup>.

Även ett annat förslag lades fram, och detta gällde även för spridning till vuxna, men vilket våld som ansågs olagligt att sprida smaltas av, det var endast det så kallade "extremvåldet" som skulle innefattas av illegal spridning.<sup>26</sup> I båda fallen gällde även att spridningen skulle röra yrkesmässig spridning, och spridning i annat förvärvssyfte<sup>27</sup> vilket innebar att endast spridningar som genererade någon typ av inkomst träffades av bestämmelserna.

Initiativet till lagstiftningen grundade sig bland annat i hur tillgången till videobandspelare och videomaterial ökade under 1970-80 talet. Tillväxten ledde i sig även till spridning och efterfrågan av pornografi, och i december 1980 innehöll ca 60% av de 544 pornografiska program som fanns tillgängliga för uthyrning hos de stora distributörerna

---

<sup>23</sup> Ibid.,16.

<sup>24</sup> Prop 1980/81:176. 72.

<sup>25</sup> Ibid., 2-3.

<sup>26</sup> Ibid., 3.

<sup>27</sup> Ibid.

någon typ av av våldsinslag. 16% utgjordes av videor med grövre sadistiska våldsinslag. Utbudet ökade även snabbt och successivt efter detta.<sup>28</sup>

I departementspromemorian framfördes att varje ingrepp i yttrandefriheten aktualiserar problem, bland annat hur ingreppen skall se ut. Man ansåg dock att dåvarande reglerna i 2:13 RF innehöll grund för inskränkning då den skadliga verkning som våldsamma videogram kunde ha på befolkningen rymdes inom definitionen. Grova skildringar av våld kunde dock inneha både dokumenterande och konstnärliga syften, vilket var berättigat.<sup>29</sup>

Vidare argumenterades att om syftet var att helt motverka våldstendenser kanske program som innehöll mindre präglat våld också skulle träffas av ett förbud, dock skulle detta innebära en risk för inkräktande på det område som ansågs legitimt.<sup>30</sup> Oavsett fanns en rädsla för att realistiska våldsinslag skulle leda till psykisk störning hos barn och att det kunde leda till ökat våld i samhället.<sup>31</sup>

Vad som tydligt framgår av det inledande lagstiftningsarbetet är alltså att det var befolkningen som skulle skyddas, inte bara genom att våldsprogrammen skulle förbjudas generellt för att de kunde uppmuntra till våldsamt beteende<sup>32</sup> utan även att frågan om förbud av uthyrning av videofilmer till barn helt skulle förbjudas för att se till att de inte av misstag tog del av våldsamt material. Det framfördes dock att detta skulle utgöra en för stor inskränkning i rätten. Istället framförs en lösning där barn under 15 år inte skulle få hyra våldsamt material. En oro som fanns kring detta var att ungdomar skulle börja låna videoband till varandra.<sup>33</sup>

Slutsatsen man kan dra av detta är att det var av stor vikt för lagstiftarna att barn skulle skyddas från de skadliga verkningar som filmatiserat våld kunde ha på dem.

Diskussionen om att förbjuda kommersiell spridning av vissa våldsskildringar till allmänheten i stort grundade sig bland annat även dessa argument delvis i att en del skildringar av det grövsta våldet helt skulle försvinna från videomarknaden och därmed helt otillgängliggöras för alla barn<sup>34</sup>. Att ta del av en viss typ av våldsskildring framfördes även kunna öka toleransen för grövre våld.<sup>35</sup> Förståeligt blir då att lagstiftarna inte vill att

---

<sup>28</sup> Ibid., 5.

<sup>29</sup> Ibid., 33.

<sup>30</sup> Ibid.

<sup>31</sup> Ibid., 32.

<sup>32</sup> Ibid.

<sup>33</sup> Ibid., 40.

<sup>34</sup> Ibid., 42.

<sup>35</sup> Ibid., 43.

medborgarnas psyken skulle hämmas, då en oro kunnat uppstå om att detta kanske skulle kunna leda till ökad användning av riktigt våld.

Sammanfattningsvis kan det alltså utläsas att syftet med Videovåldslagen var att skydda de individer som tog del av filmerna och samhället i stort från att bli avtrubbade kring våld eller utsättas för obehagliga intryck, snarare än att skydda integriteten på de personer som återfanns i pornografiska filmer och våldsskildringar, vilket HD framför.<sup>36</sup> Då lagen faktiskt kom infördes både det generella förbud för viss spridning av allt material som innehöll extremvåld och en reglering endast för barn under 15 år där vissa typer av våldsamma filmer inte fick lämnas ut till dem och för visning när barn kunde vara närvarande.<sup>37</sup>

### 5.1.2 Ändring av lagen

1985 ansåg man att Videovåldslagen behövde reformeras, då det hade riktats kritik mot den. Detta handlade i mångt och mycket om hur detaljister fälldes istället för grossister, hur lagstiftningen var otillräcklig för att faktiskt hindra våldsamma filmer från att spridas, förverkande av exemplar, samt att det endast fanns möjlighet att ingripa mot en video som redan var i cirkulation och det då var för sent att skydda mot de skadeverkningar en film kunde ha.<sup>38</sup>

Vidare finns fortfarande tanken om att skydda barn kvar. Inför ändringen i lagen framhövs återigen att det är lätt för barn att få tag i videoband som skildrar grovt våld. Lagstiftningen ansågs alltså ha varit otillräcklig för att uppnå sitt syfte.<sup>39</sup> Dock klargörs att våldsdefinitionen i lagen inte bör baseras på effekten som filmen kan tänkas ha på sin åskådare, utan det faktiska våld som skildras.<sup>40</sup>

Våldet som omfattades definierades i Biografbyråns praxis, som finns beskriven i SOU 1969:14 som var en filmcensurutredning. Det ansågs bland annat vara skildringar av sadism, omfattande slagsmål med blodsutgjutelse, brutalitet och tortyr och avancerade scener med dödshot. När det kom till sexuellt våld gällde det främst tvångsscener och sadism.<sup>41</sup>

---

<sup>36</sup> NJA 2021 s. 498.

<sup>37</sup> Prop 1984/85:116. 2.

<sup>38</sup> Ibid., 10.

<sup>39</sup> Ibid., 11.

<sup>40</sup> Ibid., 17.

<sup>41</sup> Ibid., 18.



Det står fortsatt klart att det främst var fiktivt våld som var fokus för lagstiftningen, bland annat då det var biografbyråns praxis som låg till grund för definitionerna av våld och inte faktiska rättsfall eller liknande, någon diskussion om faktiska brottsoffer som filmats diskuteras heller inte vilket nästan uteslutande ger stöd för tesen att det skyddsvärda intresset var åskådaren och samhället, alltså inte människor som utsatts för våld.

## **5.2 Olaga våldsskildring och dess utveckling**

### **5.2.1 Förflyttning till brottsbalken**

Olaga våldsskildring med sin nya definition införs som brott 1987, och diskuteras till viss del i utredningen kring yttrandefrihet. Dess föregångare Videovåldslagen upphävs men syftet finns kvar då det bara i princip flyttas till brottsbalken och får en ny definition med viss ändrad innebörd. Någon vidare diskussion förs inte i det första skedet av överflyttningen utöver att det skall finnas en uppsåtspresumtion och att lagen omfattar endast uppsåtliga gärningar men kanske borde omfatta oaktsamma, en åsikt om lagrådet även sluter sig till.<sup>42</sup>

Lagen skulle i sig gälla för alla som spred de våldsskildringar som omfattades och det var inte specifikt tvunget att vara i yrkesmässig verksamhet eller med förvärvssyfte.<sup>43</sup>

Det skyddade intresset är som i videovåldslagen åskådaren och samhället, ingen diskussion förs i vidare mån i arbetet kring den nya yttrandefrihetsgrundlagen om integritet.

### **5.2.2 Diskussion om videovåld**

1990 inkommer ett förslag om att anta nya regler där straffet för olaga våldsskildring höjs till 2 år. Återigen förs argument fram om att individer kan ta skada av att ta del av våldsskildringar och att det därför behövs ytterligare reglering av området. Vårdnadshavare skall dock ha det yttersta ansvaret i att se till att deras barn inte får ta del av material som är tillåtet för vuxna, men inte för barn och speciellt inte barn under 15.<sup>44</sup>

---

<sup>42</sup> Prop 1986/87:151. 1, 151 & 11.

<sup>43</sup> Prop 1989/90:70.132.

<sup>44</sup> Ibid., 1 & 35.

En ny aspekt som diskuteras är hur problemet med videoband piratkopieras för att sedan spridas<sup>45</sup>, detta kan ses uttryck för hur teknikens utveckling skapar problem för lagstiftaren.

Barn, ungdomar och vuxna skall även skyddas av nya åtgärdsprogram såsom mediekunskap inom skolan, sanering av marknaden med hjälp av frivillig förhandsgranskning, fortlöpande analys av de effekter som åtgärderna ger, en registreringsskyldighet för distributörer och detaljister och så vidare. Ingenstans i åtgärdsprogrammet nämns dock någonting om de personerna som medverkar i filmerna som träffas av lagstiftningen. Det framförs även att våldsskildringarna kanske till största del inte är ett problem för vuxna, vilket återigen understryker hur det är barn som är den huvudsakliga skyddsgruppen.<sup>46</sup>

Även TV-spel utgör ett orosmoment i propositionen men saknade vid denna tid till stor del den verklighetstroga prägel som skulle göra reglerna om olaga våldsskildring relevanta, de träffas även av reglerna om det skulle vara så att de uppfyllde kriterierna. Den tekniska utvecklingen framförs dock som ett problemområde för lagstiftningen och det understryks att utvecklingen kan tänkas ligga till grund för ytterligare behov av anpassning av lagstiftningen.<sup>47</sup>

Ungdomars intresse för extremvåld är dock vid denna tidpunkt i slutet på 80-talet början av 90-talet förhållandevis litet, och de ungdomar som får tag i denna media får det ofta inte genom detaljhandel eller genom att hyra på öppna marknaden.<sup>48</sup> Samhället bör enligt utredningar som gjordes vid tiden för förändringarna anses se allvarligt på spridandet av olaga våldsskildringar, speciellt de som marknadsfördes till barn och ungdomar och den spridning som skedde systematiskt i stor skala.<sup>49</sup>

Oro för hur en generation som matas med bilder av våld, död och sex är prevalent bland de flesta remissinstanser vid denna tid, men vissa framför att den allmänna opinionen är okunnig och inte har någon grund för sina påståenden.<sup>50</sup> Det är fortfarande fiktionellt våld som avses och diskuteras i vidare mening.

---

<sup>45</sup> Ibid., 36.

<sup>46</sup> Ibid., 37.

<sup>47</sup> Ibid., 39.

<sup>48</sup> SOU 1988:28, 13.

<sup>49</sup> SOU 1988: 28, 15.

<sup>50</sup> Prop 1989/90:70 bilaga 3 SOU 1988:28, 90.

### 5.2.3 Koppling till barnpornografi

Under senare 1990-talet tas bestämmelserna för Olaga våldsskildring upp igen, denna gång i samband med bestämmelserna kring barnpornografibrott. Generellt sätt uppkom det i många fall situationer där en bild kunde vara brottslig både som Olaga våldsskildring och som barnpornografibrott då många scener förutom att vara barnpornografiska kunde innehålla renodlat våld.<sup>51</sup>

Diskussionen handlade till stor del om hur detta skulle hanteras då Barnpornografibrottet flyttades ut ur tryckfrihetsförordningen så att det kunde handläggas av allmän åklagare. Uppsala Universitet, som var remissinstans framför att om någon åtalas för barnpornografibrott och friades för att de avbildade inte ansågs vara barn skulle det i inte gå att åtala dem igen för samma handling men denna gång för olaga våldsskildring, utan det krävdes att samma film kunde hanteras i samma process. Därför läggs det förslagsvis fram att Barnpornografibrottet konsumerar olaga våldsskildring, och att våldsmomentet anses som en försvårande omständighet<sup>52</sup>

Svea hovrätt och Justitiekanslern diskuterar läget utifrån vad som händer om en film innehåller både barnpornografiska sekvenser och våldsskildringar mot vuxna. De anser det problematiskt om olika processrättsliga regler ska gälla för samma film.<sup>53</sup>

Syftet med kriminalisering av barnpornografi framförs vara att pornografisk avbildning av ett barn allvarligt kränker deras integritet, samt att barnpornografi i allmänhet är att anses kränkande mot barn som grupp. Denna integritetskränkning kan för de barn som medverkar i det pornografiska materialet få skadeverkningar som i sin tur påverkar barnens syn på sexualitet i allmänhet.<sup>54</sup>

När det kom till frågan om olaga våldsskildring och barnpornografibrott kan slutsatsen alltså dras att det skyddsvärda intresset var barn, mer specifikt med stort fokus på de barn som var med i det barnpornografiska materialet och den integritetskränkning det innebär för dem att avbildas på detta sätt.

---

<sup>51</sup> Prop 1997:98:43, 73.

<sup>52</sup> Ibid., 74-75.

<sup>53</sup> Ibid., 75.

<sup>54</sup> Ibid., 55-56.

#### 5.2.4 Filmcensur för vuxna avskaffas

Biografbyrån kommenterar 2010 efterlevnaden kring bestämmelserna om olaga våldsskildring, och framför att skildringar som skulle kunna tänkas utgöra olaga våldsskildring finns hos ett visst antal handlare, mer specifikt några som specialiserat sig på att sälja våldspornografi. Vidare har videomarknaden under de år biografbyrån utövat tillsyn ökat kraftigt, men videoantalet har inte ökat i större mån, tillgången har dock förändrats främst på grund av den utökade användningen av internet.<sup>55</sup>

Olaga våldsskildringar förekommer och marknaden har förändrats, men det är inte stor chans att de sprids via uthyrning i videobutiker. Att det finns en tillsynsverksamhet från Biografbyråns håll ansågs inte kunna minska tillgången på grund av att spridningen nu skedde på annat sätt.<sup>56</sup>

Förhandsgranskningen av film för vuxna ansågs och vid denna tid vara objekt för avskaffande, bland annat för att tillgången på filmer ökat så pass mycket att de filmer som omfattades av granskningskravet var extremt få i förhållande till materialet som fanns ute generellt. Det framfördes även att det kanske inte fanns något intresse från filmbranschens håll att tillhandahålla filmer med extremvåld och våldspornografiskt innehåll då det gick att få tag på detta från andra källor. Censur ansågs även ha mycket liten effekt i samhället på denna front och lagstiftarens möjlighet att gripa in var begränsad på grund av teknikens utveckling.<sup>57</sup>

Dock fanns fortfarande en tanke kvar om att specifikt skydda barn och ungdomar, förhandsgranskningen ansågs skydda barn mot psykologisk skada från de filmer de kunde tänkas ta del av. Åldersgränserna sattes ut med just detta i åtanke, om de kunde vålla mental skada på de barn som tog del av dem.<sup>58</sup>

Det kan inte sägas att alla specifika bestämmelser kring censur var kopplat till just olaga våldsskildring utan mer till en allmän syn på hur censuren skyddar specifikt barn från material som vuxna inte skulle ta skada av att se. Tanken om att skydda barn från våldsamt material på tv och i spel hänger dock bevisligen kvar även vid denna tid trots att internet finns tillgängligt för barn och unga också.

---

<sup>55</sup> Prop 2009:10:228, 67.

<sup>56</sup> Ibid.

<sup>57</sup> Ibid., 82.

<sup>58</sup> Ibid., 83.

### 5.2.5 Modern spridning

Regeringen lämnade 2020 in en proposition till riksdagen om en modernare radio och TV-lag. Den rör generellt sett hur lagstiftningen bör förhålla sig till samhället i stort när det kommer till material som visas på video och innehåller även en del förslag på bestämmelser som rör olaga våldsskildring. Bland annat skall leverantörer av videoplattformar se till att de inte tillhandahåller användargenererad media på webbplatsen som innehåller olaga våldsskildringar och visst annat material.<sup>59</sup>

Även barn skall skyddas genom att videoinspelningar som är användargenererade och innehåller ingående våldsskildringar eller pornografiskt material inte delas till dem.<sup>60</sup> Tanken om att skydda deras mentala och psykologiska hälsa hänger kvar, och nu med referens till AV-Direktivet från EUs håll. Barn skall alltså försäkras det skyddet fortsättningsvis, och skall få förstärkt stöd med lagstiftning för sin mentala hälsa.<sup>61</sup>

Någon diskussion kring integriteten för de personer som medverkar i de olaga våldsskildringarna diskuteras inte i denna proposition.

## 6. Spridning

### 6.1 Spridning på clearnet

Det är tydligt i det nuvarande lagstiftningsarbetet att man börjar ta hänsyn till att videor och filmer sprids via vanliga onlineplattformar. Detta kan vara hemsidor för videodelning såsom exempelvis Youtube men även andra liknande forum. Behovet finns att enligt regeringen till viss del se till att utgivarna för dessa hemsidor ser till att olagligt material inte sprids till allmänheten.<sup>62</sup>

HDs avgörande om olaga våldsskildring härstammar även detta från en helt öppen hemsida på clearnet, videon har publicerats på Nordfronts hemsida, som har utgivningsbevis sedan 2012. Videon låg uppe från 16 mars-10 maj 2019 och under denna tid har alltså vilken besökare som helst som besökte hemsidan kunnat ta del av videon.<sup>63</sup>

---

<sup>59</sup> Prop 2019/20:168, 199.

<sup>60</sup> Ibid., 27.

<sup>61</sup> Ibid., 55.

<sup>62</sup> Ibid., 27.

<sup>63</sup> NJA 2021 s. 498., 2-3.

Vidare har en man den 11 september 2019 åtalats för att ha spridit en film från terrorgruppen IS där människor får halsarna avskurna på sin privata facebookside. Henrik Olin, som tidigare jobbat med fall av barnpornografibrott, var åklagare i fallet och ansåg att den tilltalade borde dömas till fängelse. Han framför att det bakom varje barnpornografivideofinns ett barn som utnyttjats, och att det i detta fall fanns en riktig människa bakom var och en av avrättningarna.<sup>64</sup>

Uppenbart är alltså att vanliga internethemsidor blir forum för spridning.

## 6.2 Spridning på darknet

Material som återfinns i olaga våldsskildring har som tidigare kort benämnts i många fall koppling till brott inom barnpornografi.<sup>65</sup> Ett logiskt utfall av detta blir då också att dra slutsatsen att material som sprids inom det ena området kan skildras och spridas motsvarande på samma sätt det andra. Som allmän princip går det att hävda att denna spridningen på detta sätt över internet har en generell analogisk tillämpning inte bara mellan olaga våldsskildring och barnpornografibrott, utan även med andra digitala typer av brott såsom videor innehållande zoofili, extrema pornografiska videor, samt andra typer av brott såsom terrorbrott och hatbrott<sup>66</sup>.

Spridning av materialet kan bland annat ske på så kallade proxyservrar eller genom kryptering av chattrum, men kan även ske genom att så kallad gateway teknologi används för att visa specifikt innehåll på helt legitima hemsidor<sup>67</sup>. Gateway teknologi fungerar eftersom en användare som inte följer en specifik väg på hemsidan inte kan se det illegala materialet och inte misstänker något. Även legitima hemsidor kan bli hackade och illegalt material förvaras i så kallade 'orphan folders' som endast görs tillgängliga via länkar på andra hemsidor<sup>68</sup>. Vidare kan legala hemsidor användas av personer som vill bereda sig själv och andra tillgång till illegalt material genom att meddelanden som inte har någon generell kontext för yttre personer postas i specifika chattrum för att tipsa de "invigda" personerna om hur de kan få tillgång till filer.<sup>69</sup>

---

<sup>64</sup> EKOT. *Åtalas för att ha spridit avrättningsfilm från IS*. Sveriges Radio, 2019.

<sup>65</sup> Prop 1997/98:43, 73

<sup>66</sup> Jonathan Clough. *Principles of cybercrime*. 2 uppl. Cambridge: Cambridge University Press, 2015, 297.

<sup>67</sup> *Ibid.*, 292.

<sup>68</sup> *Ibid.*, 293.

<sup>69</sup> *Ibid.*

Ytterligare stöd för tesen att material kan spridas på samma sätt är Kalmar tingsrätts avgörande i mål B 456-20, där AL döms för bland annat grovt barnpornografibrott samt olaga våldsskildring. I mannens dator har man funnit ett extensivt antal bilder och videor som avbildar det som specificeras inom de båda brottens definitioner<sup>70</sup>.

Utöver de foldrar som upptäcks på datorn har man även gått igenom mannens sökhistorik och där funnit sökningar på termer såsom “North Korean Piranha Torture” och “Snuff Extreme” på Darknet. Mannen uttalar själv i domen att det finns en marknad för det våldsamma material som han sökt upp och sparat på de forum som han varit medlem på. Även dessa har funnits på Darknet, som mannen flitigt varit en användare av då han har funnits tillgänglig på chatttrum ca 4-8 timmar per dygn.<sup>71</sup>

Dock är det viktigt att tillägga att mannen sedan frias i Hovrätten för åtalet för Olaga våldsskildring. Hovrätten har i sitt resonemang dock framfört att för det första konsumeras olaga våldsskildring av barnpornografibrottet så att de videor och bilder som uppfyller kraven för båda brotten döms alltså endast på en åtalspunkt. Vidare framför hovrätten att det inte är olagligt att inneha olaga våldsskildringar utan att det är spridningen som är illegal<sup>72</sup>. Skildringarna av våld har inte befunnit sig i de specifika mappar på den tilltalades dator som heter “upload” eller “uload”<sup>73</sup>, men den tilltalade har alltså kunnat tillgodogöra sig materialet på samma sätt som han fått tillgång till barnpornografi.

### 6.3 Äldre spridning

När det grundläggande lagstiftningsarbetet för olaga våldsskildring gjordes på 1980-talet var det främst videofilmer som hyrdes ut som var fokus för förbjuden som diskuterades. Då videovåldslagen föreslogs fanns det främst två sorters sätt att dela media som var i fokus, vilket var videoskivor samt videokassetter. Dock var det bara videokassetter som blivit introducerade än på den svenska marknaden.<sup>74</sup>

Det gick att hyra material från specifika videobutiker samt beställa från speciella distributörer. Dock såldes pornografiskt material främst av de som också sålde pornografiska tidningar och liknande.<sup>75</sup>

---

<sup>70</sup> Kalmar tingsrätts dom: B 456-20.

<sup>71</sup> Ibid.

<sup>72</sup> Göta hovrätt B 2062-20, 7.

<sup>73</sup> Ibid., 8.

<sup>74</sup> Prop 1980/81:176, 22.

<sup>75</sup> Ibid.

Även 1998 spreds material via videofilm, alltså via fysiskt material. Hovrätten över Skåne och Blekinge dömde en man efter att han sålt filmer via postorder för barnpornografibrott och olaga våldsskildring. Mannen hade själv importerat filmerna, alltså var de inte godkända av staten för visning, och rörelsen hade inte drivits på ett "lagenligt" sätt. Han hade bjudit ut videor på annons och gjort dem tillgängliga i Stockholm och kopierat upp band med material efter specialbeställning.<sup>76</sup>

Detta mönster visar sig även då en man 1996 döms i Göta Hovrätt för barnpornografibrott och olaga våldsskildring då han spridit olagligt material. Mannen hävdade själv att han bara bytt videofilmer med några bekanta men han har annonserat ett flertal gånger och ha hållit skildringarna tillgängliga för vem som helst som ville kontakta honom, det vill säga allmänheten i stort hade möjlighet att ta del av materialet via video. Vidare anser rätten att han måste insett att materialet som han spred till bekanta kunde komma att sedan delas med fler personer utöver dem han själv haft direktkontakt med.<sup>77</sup>

## 7. Skyddsintressen i annan lagstiftning

### 7.1 Barnpornografibrott

I de moderna bestämmelserna kring barnpornografibrott är det tydligt att barn skall skyddas från integritetskränkningar och skador. Detta är det tydligt framträdande skyddsintresset. Barns integritet skall värnas om och barn skall inte utsättas för de övergrepp som barnpornografi innebär. Historiskt sett har detta också varit fallet. Barnpornografibrottet är dock, som olaga våldsskildring, placerat i brott mot allmän ordning, det vill säga det 16:e kapitlet i brottsbalken. 1999 ansåg en del remissinstanser vid uppdatering av lagstiftningen att brottet borde placeras i 6:e kapitlet brottsbalken istället, för att tydliggöra att det verkligen var kränkningen av barnet som var det centrala skyddsintresset. Detta tankesätt fanns kvar även 2005 när lagstiftningen för barnpornografibrott utvärderades ytterligare en gång.<sup>78</sup>

Regeringen ansåg dock 1999 att det inte fanns anledning att flytta brottet till 6:e kapitlet då barnpornografibestämmelsen även skall skydda barn i allmänhet och inte bara barnet som utnyttjas i materialet. Vidare har oftast personen som sprider filmer och bilder inte någon direkt koppling till det ursprungliga övergreppet. Lagparagrafen ligger även idag kvar i

---

<sup>76</sup> RH 1998:22.

<sup>77</sup> RH: 1996:87.

<sup>78</sup> Prop 2019/20:69. 14-15.



BrB 16:10 a§. Att brottet har denna placering i brottsbalken skall dock inte ligga ett barn som avbildas till last på sådant sätt att de inte kan anses vara målsägande i mål som gäller material som spridits på dem själva.<sup>79</sup>

## 7.2 Olaga integritetsintrång

För Olaga integritetsintrång är det föga förvånande människors personliga integritet som är det främsta skyddsintresset. Främst handlar det om uppgifter om en privatperson som börjar att spridas okontrollerat och därmed blir till ett intrång i den privata sfären vilket i sin tur leder till integritetskränkning för personen som medverkat i materialet. För att bestämmelserna skall anses skäligen emot motstående intressen skall området dock vara begränsat till särskilt känsliga uppgifter och omständigheter.<sup>80</sup>

Dessa uppgifter är främst sådana som hänför sig till den utsattes sexualitet, hälsotillstånd och den nakna kroppen. Bland annat innefattas bilder av hämndporr, bilder med blottade könsorgan, ingående information om personers sexuella preferenser och sexuella kontakter, ingående information av sjukdomstillstånd såsom HIV och generellt sett explicita bilder som inte är hänförliga till sexualitet eller hälsotillstånd.<sup>81</sup>

Vidare skall integriteten skyddas för de personer som blivit utsatta för ett allvarligt brott då dessa ofta befinner sig i en utsatt situation efteråt. Dessutom kan specifikt det brott som de utsatts för i sig också ha utgjort ett integritetsintrång och det blir då en uppgift för den lagstiftande makten att se till att detta inte sprider sig till en vidare krets som brottsoffret inte gett samtycke till.<sup>82</sup>

Även personer som befinner sig i en särskilt utsatt situation skall skyddas, detta kan bland annat vara en person som håller på att genomföra ett självmordsförsök alternativt någon i traumatillstånd eller en olyckssituation.<sup>83</sup>

2020 dömdes en person för olaga integritetsintrång efter att ha spridit en bild på en mycket berusad person i sociala medier. Detta då det ansågs att de befann sig i en särskilt utsatt situation och att det därför utgjorde en integritetskränkning.<sup>84</sup>

---

<sup>79</sup> Ibid., 15.

<sup>80</sup> Prop 2016/17:222. 33.

<sup>81</sup> Ibid., 34-35.

<sup>82</sup> Ibid., 35.

<sup>83</sup> Ibid.

<sup>84</sup> NJA 2020 s 273.

### 7.3 Kränkande fotografering

Skyddsintresset bakom kränkande fotografering hänför sig också till personlig integritet. Att i hemlighet bli fotograferad på ett sådant sätt som avses i straffbestämmelsen anses vara ett intrång i den personliga integriteten på ett sådant sätt som individer generellt sett bör vara fredade från.<sup>85</sup>

Vid brottets tillkomst ansågs att skyddet för integritetsintrång via fotografering var bristfälligt och att det behövdes ta ytterligare steg för att värna om personlig integritet. Det hade funnits tankar på reformer sedan 1974, då integritetsskyddskomitén lade fram förslag om smygfotografering. Detta var även en fråga 2004 då ett förslag lades fram om att olovlig fotografering skulle införas som brott i brottsbalken.<sup>86</sup>

I propositionerna till kränkande fotografering framförs att det dock till viss del finns ett skydd mot vissa situationer nämligen olaga våldsskildring och barnpornografi som omfattar de specifika ramar som de båda brotten anger. Det kan även vara ett brott mot lag om allmän kameraövervakning eller personuppgiftslagen.<sup>87</sup>

## 8. Analys

### 8.1 Diskussion

#### 8.1.1 Skyddsintresset

Vilka intressen som ytterst är viktigast att skydda med lagstiftningen är omdiskuterat, skall individen eller samhället främst skyddas av straffrätten? Ett idealsamhälle bör sträva efter att skydda båda enligt Lernestedt.<sup>88</sup>

När det kommer till Olaga våldsskildring är det dock tydligt genom lagstiftningsarbetet att det inte främst är de medverkande parterna i filmerna som avses och deras integritet som är det skyddsvärda intresset, utan de personer som tittar på videorna. Trots detta förs det fram i propositionen till kränkande fotografering där skyddsintresset är individen att olaga våldsskildring ger ett visst skydd utöver paragrafen om fotografering. De

---

<sup>85</sup> Prop 2012/13:69 s 29.

<sup>86</sup> Ibid., 7.

<sup>87</sup> Ibid., 10.

<sup>88</sup> Lernestedt, *Kriminalisering*, 77.

båda brotten har dock samma straffskala, böter eller fängelse i max två år.<sup>89</sup> Denna liknande skala kan tolkas på sådant sätt att kränkande fotografering och olaga våldsskildring är jämförliga brott trots att de riktar in sig på olika skyddsintressen.

Även olaga integritetsintrång har en straffskala på två år, likaså barnpornografibrott där det dock finns en skärpt bestämmelse om grovt barnpornografibrott som kan ge fängelse i upp till sex år.<sup>90</sup>

Vad som däremot framgår är att samtliga straffrättsliga bestämmelser kan omfatta material som innebär en direkt integritetskränkning, med skillnad att olaga våldsskildring inte måste göra det då det kan röra fiktionellt material eller material som generellt sätt inte definieras under någon typ av bestämmelse i brottsbalken som har integritet som skyddsintresse. Frågan är dock hur ofta någonting faktiskt gör det. I de prejudikat och domar som berörts i denna uppsats har endast material där riktiga människor har utsatts för grovt våld identifierats, men trots detta ges inte deras integritet någon plats i förarbetena för lagstiftningen när det kommer till konkret våld. Visst pornografiskt material där vuxna med samtycke medverkar till grovt våld kan i och för sig omfattas av bestämmelsen kring olaga våldsskildring men generellt sätt om det bara rör sig om icke-sexuellt våld tas ingen hänsyn till den integritetskränkning som kan förekomma.

Viss brottskonkurrens kan uppstå i förhållande till de andra brotten, som tidigare beskrivet är barnpornografi ofta kopplat till olaga våldsskildring.<sup>91</sup> När det kommer till kränkande fotografering skulle det dock krävas att den som sprider bilden även är den som tagit den<sup>92</sup> och för olaga integritetsintrång gäller att det skall vara ägnat att skada privatlivet och den personliga integriteten<sup>93</sup>. Det går att ifrågasätta om exempelvis spridning av en avrättningsvideo från ett annat land uppfyller dessa kriterier. Dessutom har offret inte direkt någon möjlighet att anmäla kränkningen då de vid tillfället för spridningen är avliden. För en familj i ett annat land går det också att anta att risken för att de ska hitta en sådan film är liten, speciellt om det sprids på stängda forum på Darknet.

---

<sup>89</sup> BrB 16 kap 10c § samt 4 kap 6a§

<sup>90</sup> BrB 4 kap 6c§

<sup>91</sup> Prop. 1997/98:43.

<sup>92</sup> Agneta Bäcklund, Stefan Johansson, Hedvig Trost, Per Ole Träskman, Suzanne Wennberg, Fredrik Wersäll. *Brottsbalken en kommentar*. 19 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik, 2021,

<sup>93</sup> *Ibid.*

### 8.1.2 Angrepp- och handlingsobjekt

Det går att fråga sig hur Olaga Våldsskildrings angreppsobjekt skiljer sig från dess handlingsobjekt, och om bestämmelserna utifrån den moderna lagstiftningen borde förflyttas för något av dem. Angreppsobjektet (eller skyddsintresset som det också kallas) är i fråga enligt Agge det specifika abstrakta intresse som lagstiftningen finns till för att skydda, och omfattar även de handlingar som en brottsdefinition utgör i framtiden, medan handlingsobjektet är beskaffenheten som själva brottet riktar sig mot.<sup>94</sup> I förhållande till hur propositionerna för hur Olaga Våldsskildring beskriver problemområdet förstås att det angreppsobjekt som lagstiftningen finns till för är intresset att skydda individer, kanske mer specifikt barn från att ta del av material som kan ge dem psykiska problem samt att hålla befolkningen från material som kan uppmuntra våld mot andra.

Handlingsobjektet är mer svåridentifierat, dock gör avsaknaden av intresse i att skydda individen på filmerna från integritetskränkning att handlingsobjektet i fråga blir staten då det är det kollektiva som syftas skyddas med lagstiftningen. Detta skiljer sig från regleringen kring olaga integritetsintrång och kränkande fotografering där handlingsobjektet är den person som återfinns på bilderna eller i det material som omfattas. När det gäller barnpornografi blir handlingsobjektet barnet som återfinns i materialet, men även barn i allmänhet då barnpornografi enligt propositionerna är en kränkning mot alla barn i stort.

### 8.1.3 Placering i brottsbalken

Olaga våldsskildring är placerad i brottsbalkens 16:e kapitel vilket benämns "Brott mot allmän ordning".<sup>95</sup> Placeringen av brottet i denna kategori understryker ytterligare hur skyddsintresset blir allmänheten snarare än individuellt. Barnpornografilagstiftningen är även denna placerad i detta kapitel men som tidigare förklarats har en diskussion förts om det ska förflyttas till 6:e kapitlet (angående sexualbrott)<sup>96</sup> för att fokusera på den individuella integritetskränkning som det utgör.

---

<sup>94</sup> Lernestedt, *Kriminalisering*, 129.

<sup>95</sup> Se BrB 16 kap

<sup>96</sup> Se BrB 6 kap

### 8.1.4 Behov av modernisering

Frågan är om inte den modernare lagstiftningstekniken främst ger stöd för att olaga våldsskildrings angreppsobjekt borde utökas till att både innefatta mentala skadeverkningar filmer kan ha och i de fall det krävs även vara att erhålla ett integritetsskydd för de medverkande, speciellt då många av dem kan vara oförmögna att ta vara på sina individuella intressen. När det kommer till olaga våldsskildring där den som tar del av materialet själv berett sig tillgång till det via illegala metoder såsom kan vara fallet då det rör barnpornografiskt material och snuff går det också att ifrågasätta om lagstiftaren ens bör ha någon typ av intresse att skydda den som tar del av det. Behöver en person som köpt tortyrfilmer skyddas från skadeverkningarna sådana filmer kan ge eller är det ett mer rättsgott intresse att se till integriteten hos personen vars avrättningsvideo delats?

Vidare kanske omfattningen bör vidgas så att handlingsobjektet kan vara personerna som finns i materialet även om de inte kan agera målsägande. En integritetskränkning bör ju i sig vara inriktad på den specifika integritet som återfinns hos personen som kränkningen faktiskt gäller.

## 8.2 Praktiska konsekvenser

Det uppkommer förståeligen praktiska konsekvenser av att ett skyddsintresse inte tas om hand. I fallet med olaga våldsskildring kan lagstiftningen med förarbeten i realiteten innebära att en utsatt person inte får sitt integritetsskydd omhändertaget i Sverige då situationer uppkommer då de inte kan anmäla ett brott de utsatts för antingen för att de är avlidna, befinner sig på en sådan plats att det är omöjligt eller av andra anledningar inte har möjlighet.

Frågan är dock om problemet är så pass allvarligt att detta bör innebära förändring av lagstiftningen. Då en utvärdering av lagstiftningen sker kan det vara relevant att göra en riskanalys.<sup>97</sup> Om avsaknaden av bestämmelser exempelvis bara ger marginell skada och inte förekommer ofta kan kostnaden för att avhjälpa bli så pass hög i förhållande till skadeverkningarna att det inte blir relevant för en lagstiftare att fokusera på problemet.<sup>98</sup>

---

<sup>97</sup> Wahlgren, *Lagstiftning*, 260.

<sup>98</sup> *Ibid.*, 261.

Om man studerar nyare svensk lagstiftning är det dock tydligt att integriteten är ett viktigt skyddsintresse<sup>99</sup>. Det blir då en avvägning för den lagstiftande makten om även integriteten för dem som hamnar utanför gällande bestämmelser bör bejakas. Det kan i en modern rättsordning tänkas att det bör finnas ett intresse att hjälpa även de individer som är utsatta, svaga och inte kan tala för sig själva.

### 8.3 Slutsats

Trots att svensk rätt till stor del erhåller integritetsskydd för människor är så inte detta fallet för olaga våldsskildring enligt förarbeten och praxis. Det kan därför uppstå situationer där individer hamnar mellan stolarna. Lagen härstammar från bestämmelser som är förhållandevis omoderna och som inte tog hänsyn till den typ av massiv spridning av media som erbjuds idag via streaming och nedladdning online. Vidare vilar grunden för lagen på bestämmelser som skall gälla fiktionellt våld trots att en övervägande majoritet av fallen som tas upp i domstol innehåller konkret våld och våldsutsatta människor både när det gäller renodlat och sexuellt våld.

Detta resulterar i utdaterad lagstiftning som är i behov att uppdateras både för människors skull, men också för att systemet skall kunna hantera hur brottets konkreta utförande och natur tar sig uttryck i det moderna samhället.

---

<sup>99</sup> Se prop angående olaga integritetsintrång, kränkande fotografiering, barnpornografilagstiftning

## **Käll- och litteraturförteckning**

### **Propositioner**

Prop 1980/81:176. *Med förslag till lagstiftning mot viss spridning av videogram med våldsinslag m.m.*

Prop 1984/85:116. *Om åtgärder mot våldsskildringar i videogram m.m*

Prop 1986/87:151. *Om ändringar i tryckfrihetsförordningen m.m*

Prop 1989/90:70. *Om våldsskildringar i rörliga bilder m. m.*

Prop 1997:98:43. *Tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens tillämpningsområden – barnpornografifrågan m.m*

Prop 2009:10:228. *Filmcensuren för vuxna avskaffas - skyddet för barn och unga mot skadlig mediapåverkan stärks*

Prop 2012/13:69. *Kränkande fotografering*

Prop 2016/17: 222. *Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten*

Prop 2019/20:168. *En moderniserad radio- och tv-lag*

### **Statens offentliga utredningar**

SOU 1988:28. *Våldsskildringsutredningen. Videovåld II -förslag till åtgärder-*

## Lagar

Brottsbalken 4 kap 6 a§, *Lag (2013:366), Kränkande fotografering.*

Brottsbalken 4 kap 6 c§, *Lag (2017:1136), Olaga integritetsintrång.*

Brottsbalken 16 kap 10 a§, *Lag (2020:173), Barnpornografibrott.*

Brottsbalken 16 kap 10 c§, *Lag (2010:1881), Olaga våldsskildring.*

## Böcker

Bäcklund, Agneta, Johansson, Stefan, Trost, Hedvig, Träskman, Per Ole, Wennberg, Suzanne, Wersäll, Fredrik. *Brottsbalken en kommentar.* 19 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik, 2021

Clough, Jonathan. *Principles of cybercrime.* 2. uppl. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.

Lernestedt, Claes. *Kriminalisering Problem och Principer.* 1. uppl. Stockholm: Iustus, 2003.

Nääv Maria och Zamboni, Mauro. *Juridisk metodlära.* 2. uppl. Lund: studentlitteratur, 2018.

Wahlgren, Peter. *Lagstiftning: Rationalitet, problem, möjligheter.* 2. uppl. Stockholm: Jure, 2014.

## Radioprogram

EKOT. *Åtalas för att ha spridit avrättningsfilm från IS.* Sveriges Radio, 2019.

(Hämtad 2021-12-29) <https://sverigesradio.se/artikel/7296544>



## **Rättsfallsförteckning**

### **Högsta domstolen**

NJA 2020 s 273. *Instagrambilden*

NJA 2021 s. 498. *Filmen från Christchurch*

### **Hovrätt**

Göta hovrätts dom: RH 1996:87

Göta hovrätts dom: B 2062-20

Hovrätten över skåne och blekinge: RH 1998:22

### **Tingsrätt**

Kalmar Tingsrätts dom: B 456-20